

“Sabiedriskās domas ietekme uz ekonomiskās izaugsmes potenciālu”

Ieva Strode
Pētījumu centra «SKDS» projektu direktore

Projekts „Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstība”

Astotā DaugavAbasMalas satikšanās Ikšķiles novadā

2018.gada 11.decembrī; Tīnūžu Tautas namā, "Kraujas", Tīnūžos,

Ikšķiles novadā

- *Sabiedriskā doma ir labs ceļavējš, bet slikts ceļa rādītājs*
- Kas ir sabiedriskā doma?

Definīcija

- Sabiedriskā doma – public opinion. Izplūdis termins sociālajās zinātnēs - kas ir public, kas ir opinion
 - **public** – Habermass: vismaz 4 nozīmes – juridiskā (publiskā pieeja), politiskā (sabiedrības intereses), reprezentatīva (kā sabiedriska pasākums) un *komunikatīvā*, + 5 nozīme (Noelle Neumann): sociālpsiholoģiskā dimensija – indivīds zina, ka viņš ir sabiedrības redzeslokā: «in the public eye»
 - **Opinion** – doma, viedoklis – drīzāk spriedums, nevis zināšanas
 - Klasiski sabiedriskā doma tiek uztverta kā sabiedrības īpašums un kolektīva koncepcijas par sevi un tā (kolektīva) lomu vēsturē izpausmi. Ruso: Individīdiem jābūt puslīdz korektai šīs sabiedriskās domas interpretācijai, savādāk tie netiek pieņemti sabiedrībā

Izpratne

- Pielietojums vairākās disciplīnās:
 - **Politologi** – pamattermins, runājot par demokrātiju – raksturo attiecības starp valdību un sabiedrību, saistībā ar diskusijām par sabiedrības *gribas* pārstāvēšanu politikas procesā
 - **Vēsturnieki** – elements sociālo pārmaiņu izpratnē
 - **Juristi** – cik lielā mērā likumiem ir jāreaģē uz izmaiņām sabiedriskajā domā
 - **Sociālie psihologi** – spēks, kas ietekmē indivīda uzvedību publiskajā sfērā (lai tiktu akceptēti)
 - **Sociologi** – viena no institūcijām, kā sabiedrība īsteno sociālo kontroli pār indivīdu, sociālās interakcijas un komunikācijas produkts (tā nav vienkārši daudzu indivīdu uzskati)

Izpratne

- Kā viedoklis? (cik lielas grupas viedokli ņem vērā, veidojot politiku?):
 - Individā (SD ir indivīdu (informētu un neinformētu) viedokļu kopums, jāņem vērā arī mazākuma domas);
 - Vairākuma (piem., vēlēšanās, bet sabiedrībā - kuru grupu vairākuma?)
 - Elites – viedokļa līderu (labāk informētu, vairāk ieinteresētu, organizētu) – masu medijos nereti parādās tieši šis viedoklis (runājošās galvas). BET jāņem vērā arī sociālo tīklu loma – sadzirdēti var tikt ne tikai elites pārstāvji

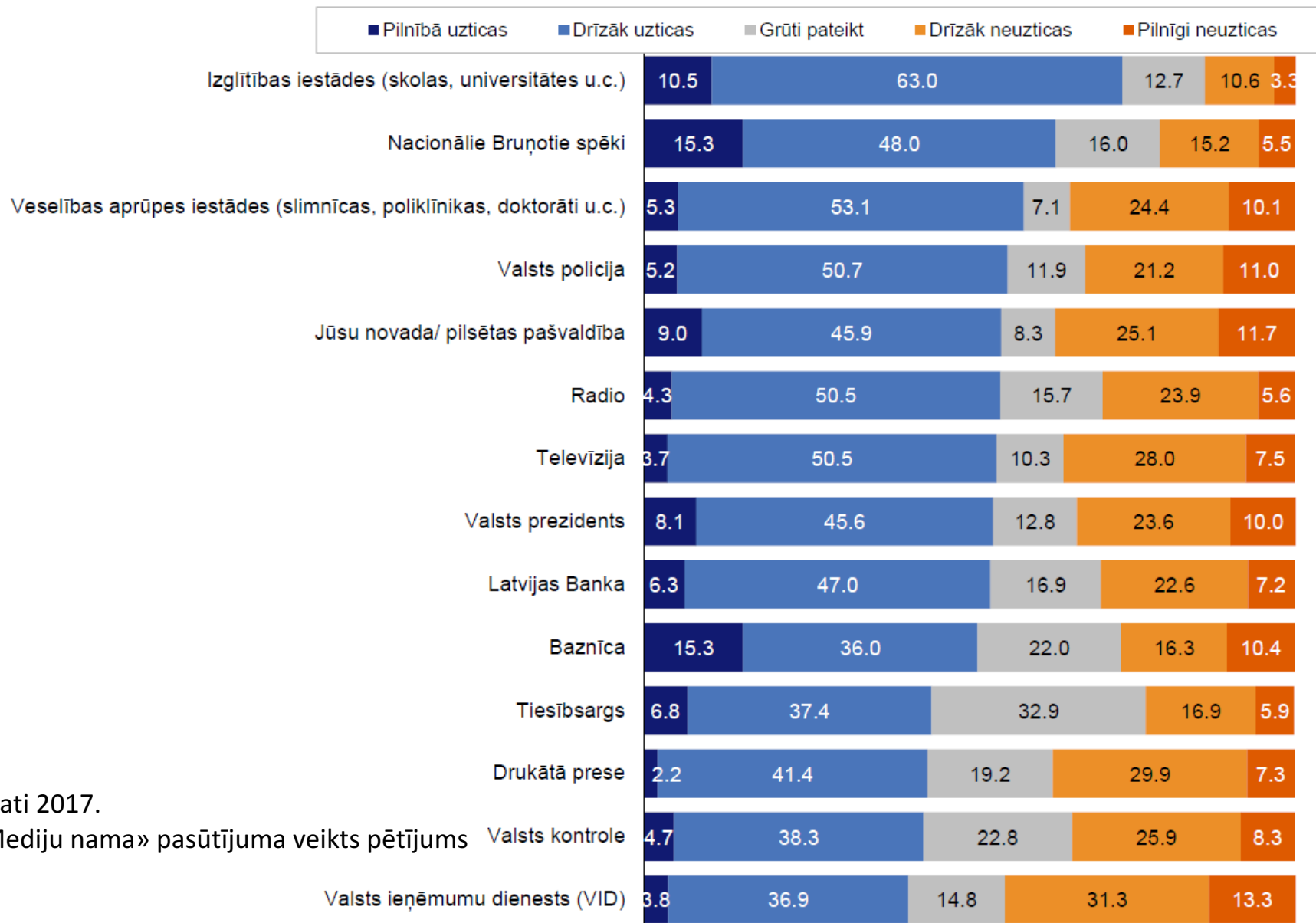
Sabiedriskās domas komponenti

- Attieksmes un vērtības:
 - Robert Worcester: vērtības ir dziļi sabiedrības noskaņojuma viļņi, lēnu maināmi, bet vareni, bet viedokļi (opinions) ir vilnīši sabiedrības apziņas virspusē – sekli un viegli maināmi, attieksmes – pastāvošais zem vispuses, dziļāks un spēcīgāks (starp vērtībām un viedokļiem)
 - Crespi: kombinēta četru fenomenu tīklu kombinēta attīstība: (1) vērtības un intereses, (2) zināšanas un ticējumi, (3) sajūtas, (4) uzvedības nolūki – apzināts nodoms rīkoties noteiktā veidā.

Attieksmes veidošanās

- Kad ir atzīta problēma, cilvēki sāk veidot attieksmi pret to. Ja šo attieksmi pauž pietiekams cilvēku skaits, šī tēma parādās.
- Kompleksa ietekme
- Ietekmējošie faktori
 - Viedokļa līderi
 - Interesu grupas – NVO, reliģiskās, arodbiedrības kultivē sabiedriskās domas veidošanos un izplatību jautājumos, kas ir svarīgi viņiem.
 - Masu mediji, tie var vispār noteikt dienaskārtību, veidu, kā par šīm problēmām domāt, pastiprināt attieksmes un aktivizēt cilvēkus
 - Vides faktori (sociālā vide – ģimene, draugi, kaimiņi, darba vieta, skola, baznīca) – cilvēki mēdz pielāgoties viņiem
 - 21.gs – sociālie tīkli. Mediji ar to funkcijām vai tradicionālā sociālā vide?

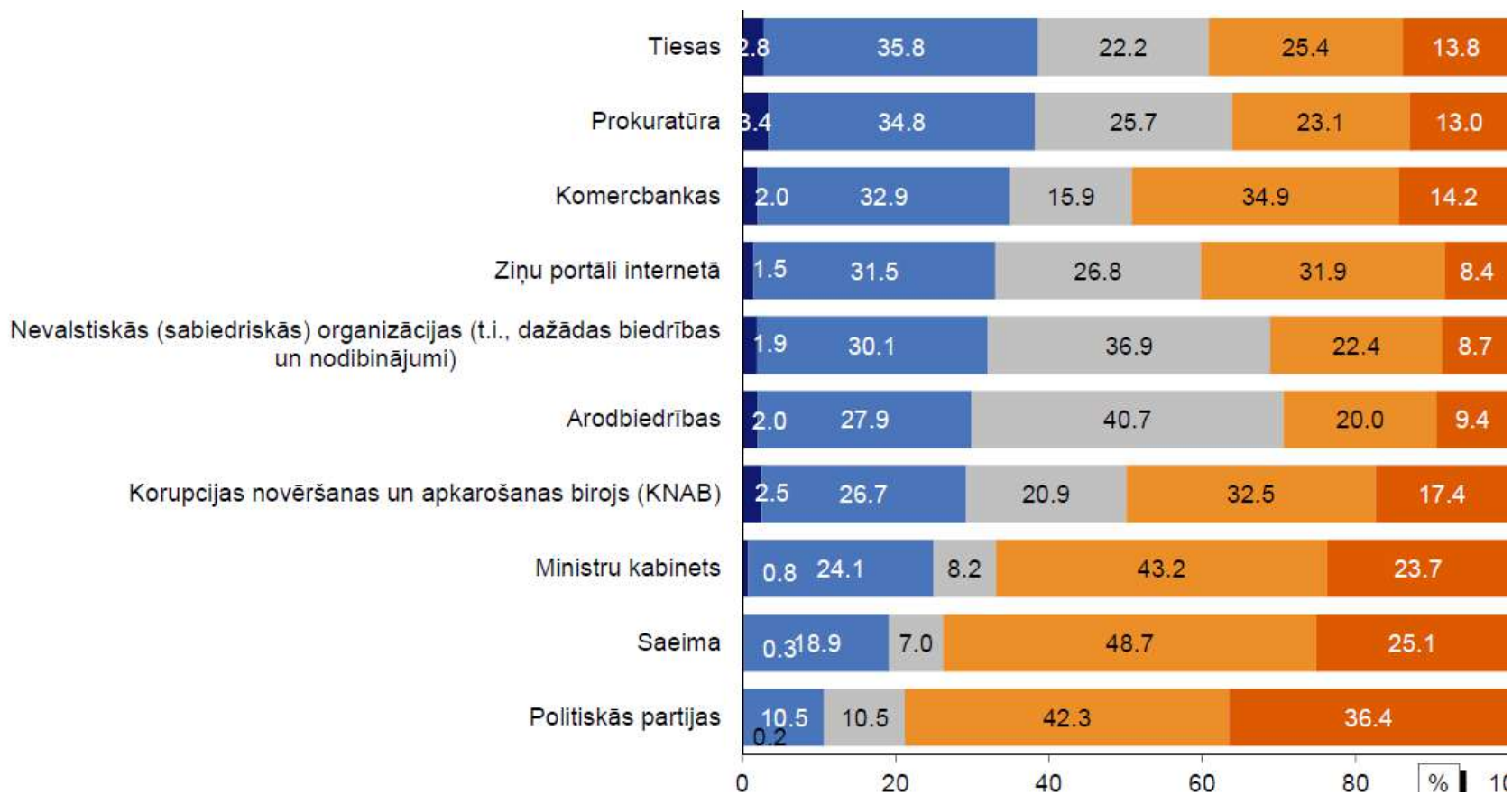
Uzticēšanās institūcijām

SKDS dati 2017.

Pēc «Mediju nama» pasūtījuma veikts pētījums

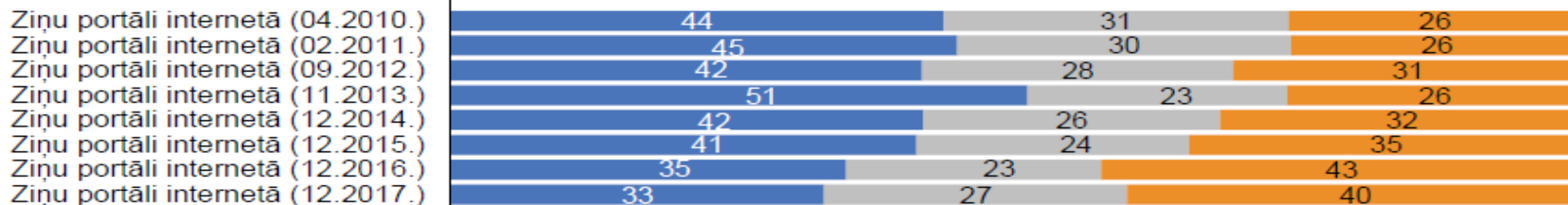
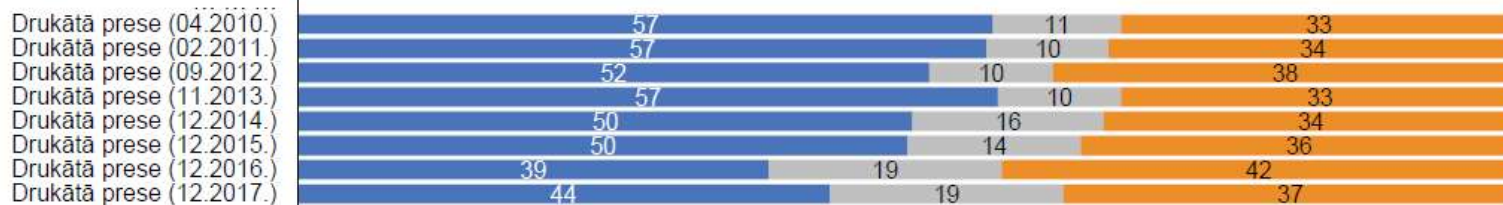
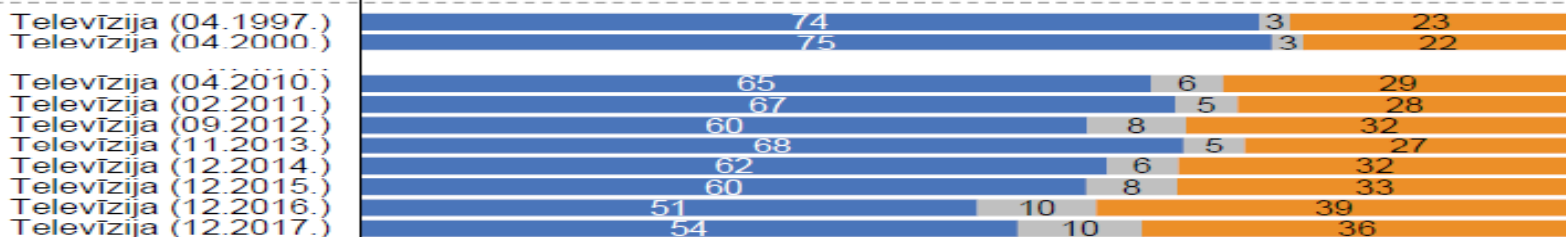
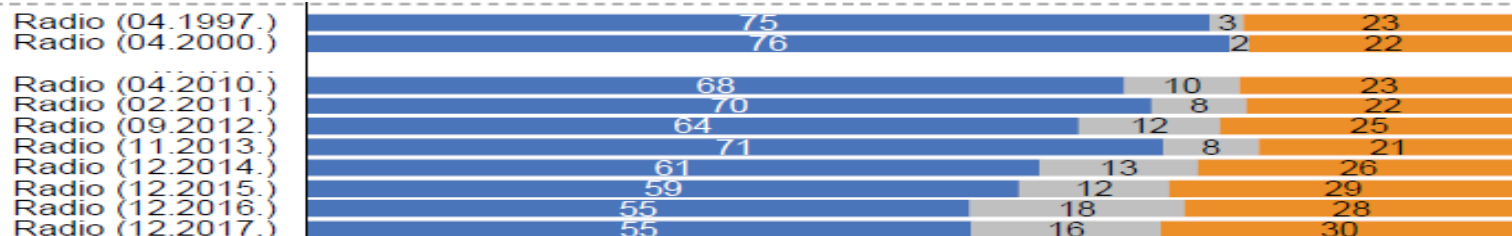
Uzticēšanās institūcijām (turpin.)

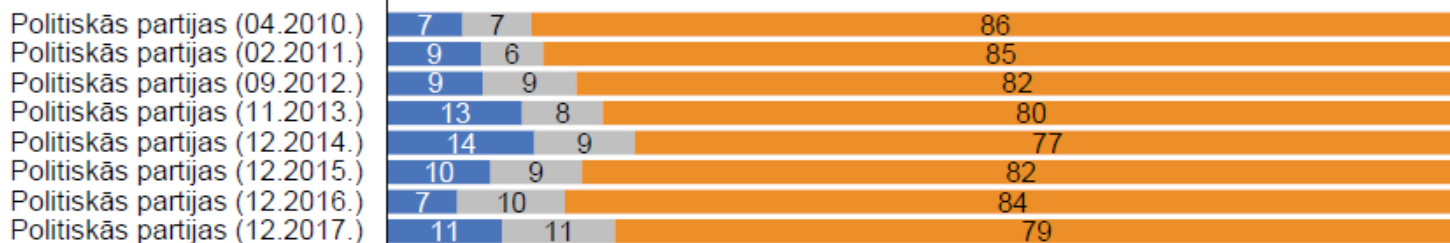
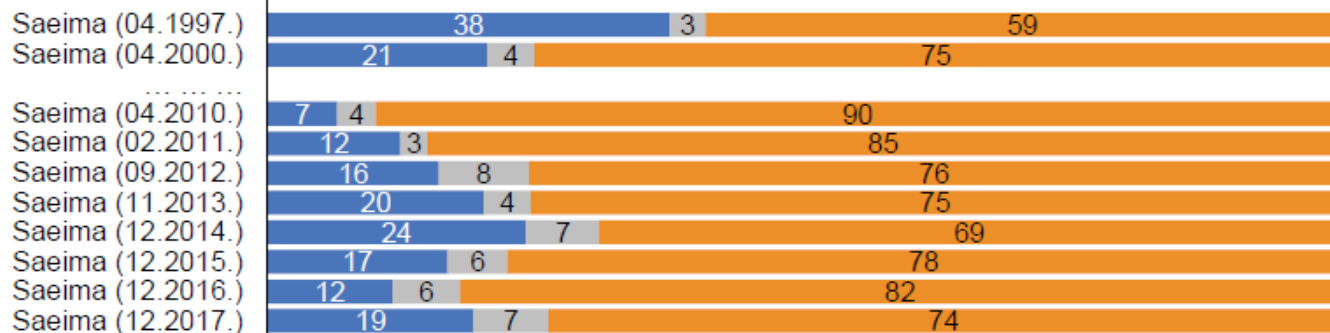
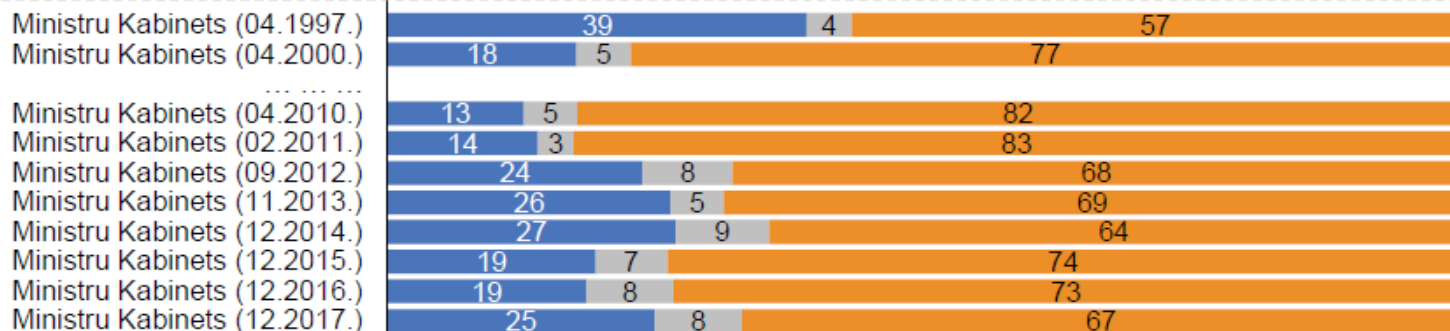
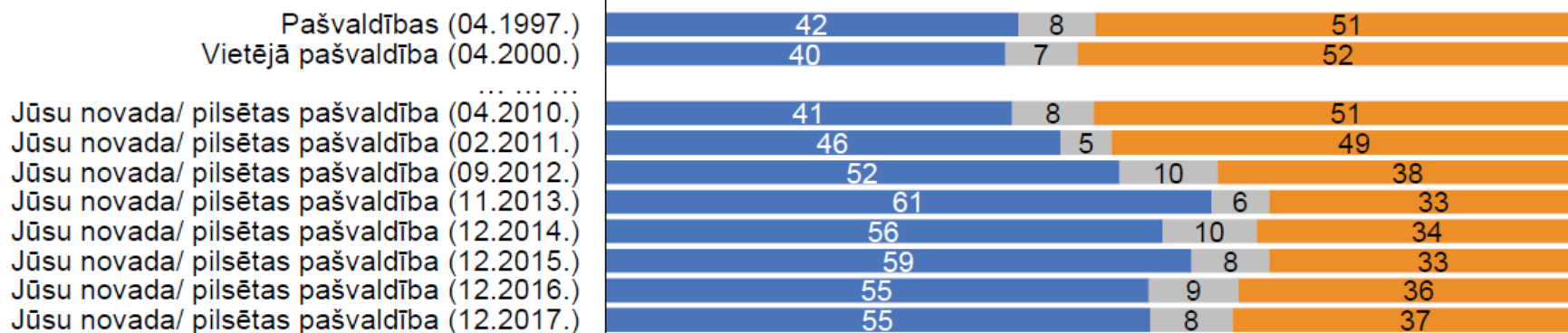

SKDS dati 2017.

Pēc «Mediju nama» pasūtījuma veikts pētījums

Uzticēšanās institūcijām: dinamika

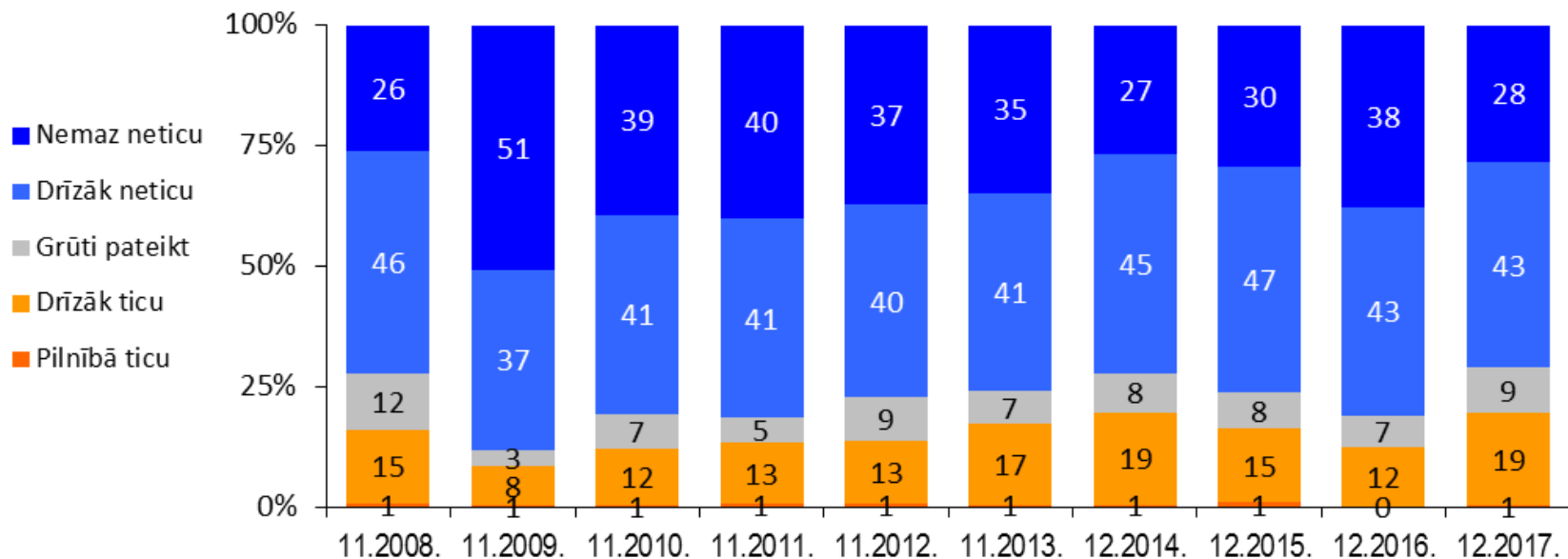

Uzticēšanās amatpersonu teiktajam

Ticība amatpersonu teiktajam

Q: "Kad Latvijas valsts augstākās amatpersonas runā par stāvokli valstī, valsts finanšu sistēmas stabilitāti un tamlīdzīgām tēmām, cik lielā mērā Jūs ticat viņu teiktajam?"

Aptauju datu salīdzinājums

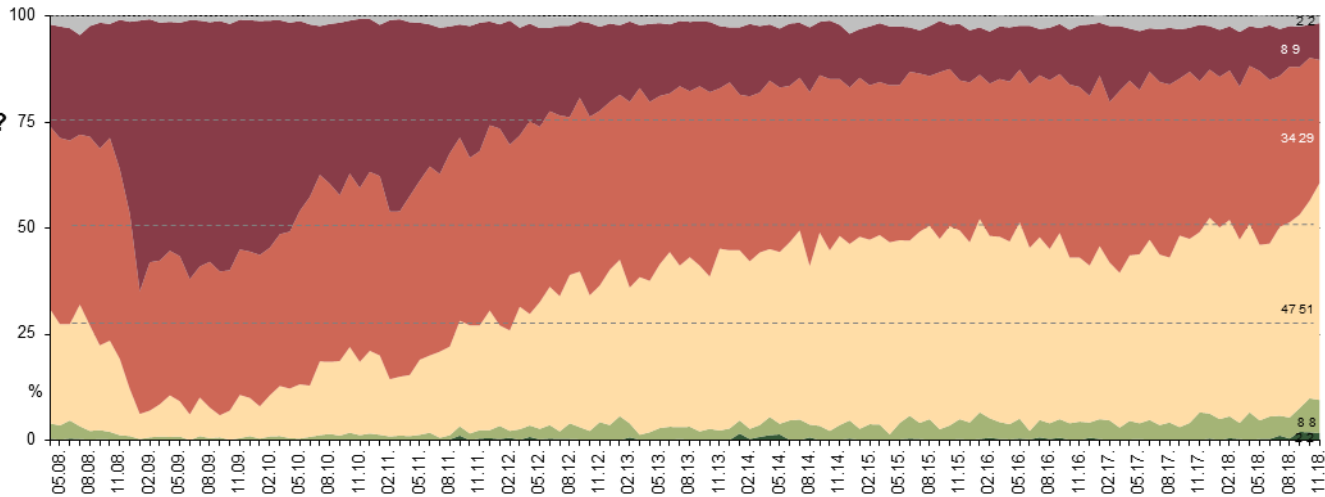
Bāze: visi respondenti, katrā no aptaujām n≈1000

SKDS dati

Ekonomiskās situācijas vērtējums

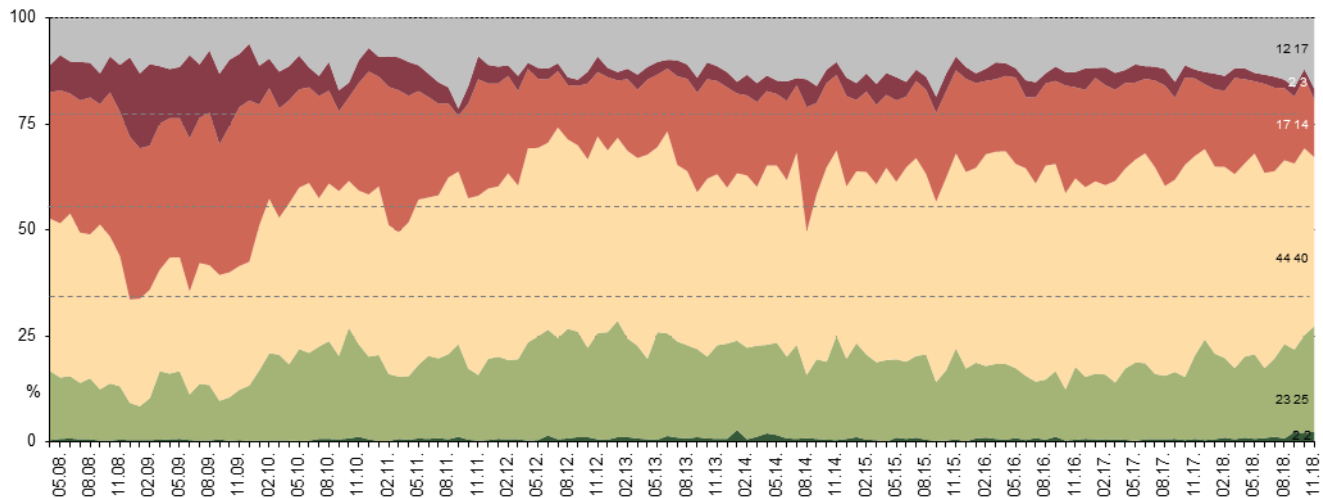
Kā Jūs novērtētu pašreizējo Latvijas ekonomikas stāvokli? Vai, Jūsuprāt, tas ir...

- Grūti pateikt
- Ļoti slikts
- Drīzāk slikts
- Viduvējs
- Drīzāk labs
- Ļoti labs

Domājot par Latvijas ekonomikas stāvokli pēc 12 mēnešiem, vai, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, tas, Jūsuprāt, visdrīzāk būs...

- Grūti pateikt
- Ievērojami pasliktinājies
- Drīzāk pasliktinājies
- Nebūs mainījies
- Nedaudz uzlabojies
- Ievērojami uzlabojies

Valdībai ar visiem līdzekļiem būtu jāatbalsta vietējie ražotāji un vietējās preces, tai ar visiem pieejamajiem līdzekļiem būtu jācenšas aizsargāt Latvijas tirgu un vietējos ražotājus. Nacionālajam protekcionismam ir jābūt vienai no valdības

Protekcions VS brīvais tirgus

Lai patērētājiem būtu zemākas cenas un plašāks piedāvājums, valdībai būtu jādod vienādas iespējas visiem uzņēmējiem: gan vietējiem, gan ārzemju. Lai patērētāji paši

Vai svarīgāka ir savu tradīciju kopšana vai atvērtība pasaulei?

Savu tradīciju rūpīga kopšana un saglabāšana

Atvērtība dažādām kultūrām un to ietekmēm

Vecas un parbaudītas idejas VS jaunas idejas

Piekrīt, ka labāk turēties pie tā, kas ir, nekā mēģināt ko jaunu, par ko maz kas ir zināms

Nepiekrīt, ka labāk turēties pie tā, kas ir, nekā mēģināt ko jaunu, par ko maz kas ir zināms

Cilvēki ar pieredzi VS cilvēki ar idejām

Piekrīt, ka ja ir izvēle, priekšroka ir jādod pieredzējušiem praktiķiem, darītājiem, nevis cilvēkiem, kam ir jaunas idejas

Nepiekrīt, ka ja ir izvēle, priekšroka ir jādod pieredzējušiem praktiķiem, darītājiem, nevis cilvēkiem, kam ir jaunas idejas

Nepiekrīt, ka būtu labāk, ja sabiedrība ātrāk atmetu vecas idejas un tradīcijas un pieņemtu jaunu domāšanu un jaunas idejas

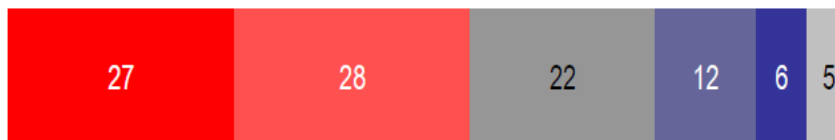
Atbalsts straujai jaunu ideju pieņemšanai

Piekrīt, ka būtu labāk, ja sabiedrība ātrāk atmetu vecas idejas un tradīcijas un pieņemtu jaunu domāšanu un jaunas idejas

Vai jāmaksā bezdarbnieku pabalsti?

Nepiekrīt, ka bezdarbnieku pabalsti Latvijā nebūtu jāmaksā, katram veselam pieaugušam cilvēkam ir pienākums pašam sevi apgādāt

Piekrīt, ka bezdarbnieku pabalsti Latvijā nebūtu jāmaksā, katram veselam pieaugušam cilvēkam ir pienākums pašam sevi apgādāt

Kādas pensijas ir godīgākas?

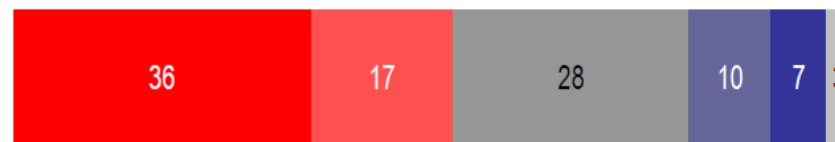
Būtu jāpalielina mazās pensijas uz lielo pensiju rēķina

Pensiju lielumam ir jābūt atkarīgam tikai un vienīgi no tā, cik daudz un ražīgi cilvēks ir strādājis sava darba mūža laikā

Kam jā rūpējas par gados vecajiem cilvēkiem?

Galvenās rūpes par gados veciem cilvēkiem ir jāuzņemas visai sabiedrībai

Galvenās rūpes par gados veciem cilvēkiem ir jāuzņemas vecajiem cilvēkiem pašiem, viņu ģimenēm un bērniem

Kam sniegt sociālo palīdzību?

Nevienam cilvēkam Latvijā nevajadzētu dzīvot nabadzībā, pat ja viņš nestrādā

Cilvēkiem, kuri spēj strādāt, nevajadzētu ilgstoši sniegt sociālo palīdzību

Kā būtu jārada darbavietas?

Valstij pašai būtu jādbina uzņēmumi, jābūvē rūpnīcas un tādejādi jārada darbavietas

Valstij nebūtu jānodarbojas ar uzņēmējdarbību, bet būtu jāveicina privātā iniciatīva (piemēram, ar nodokļu politikas palīdzību), lai cilvēki paši

Kā pareizāk rīkoties ar visiem lielajiem Latvijas uzņēmumiem?

Tie būtu jāpārņem valsts īpašumā (t.i. jānacionalizē)

Tie būtu jānodod privātās rokās (jāpārdod privātajam kapitālam)

Pētījumi

- Kā pētīt sabiedrisko domu?
 - Kvantitatīvie pētījumi - lai iegūtu skaitliskus rādītājus (Cik daudz? Cik liela daļa?)
 - Kvalitatīvie pētījumi - lai iegūtu datus par personisko pieredzi un sociālās uzvedības iemesliem, problēmas izpratni, izveidotu domāšanas, rīcības modeļus
- NEJAUKT AR «KVALITATĪVS» VĀRDA «LABS» IZPRATNĒ*

Kvantitatīvās metodes

- Intervēšana
 - Face-to-face (tiešās intervijas («aci pret aci»))
 - Telefonintervijas
- Pašreizpildāmās anketas (anketēšana)
 - Pasts
 - Internets
 - Pašreizpildāmās anketas intervētāja klātbūtnē
- Strukturēts novērojums
- Dokumentu analīze (kontentanalīze)
- Eksperiments

Kvalitatīvās metodes

- Dziļās/ Padziļinātās intervijas (*nejaukt ar intervijām kvantitatīvajās metodēs vai intervijām žurnālistikā*)
- Fokusgrupu diskusijas
- Nestrukturēta novērošana
- Dokumentu analīze

Pētījumu novērtējums (kam jāpievērš uzmanība /vai uz šo pētījumu var paļauties)

- Kas ir veicis (uzņēmumi, autori)/ kas var veikt (ja plāno veikt);
- *(Pēc kā pasūtījuma ir veikts pētījums)*
- Pētījuma laiks / kad ir jēgpilni veikt (ja plāno veikt);
- Izlases raksturojums (respondentu skaits, citi raksturlielumi – kas ir respondenti (piem., teritoriāli, vecums u.c.), vai izmantotā metode nerada sistemātisko kļūdu (netiek aptaujāti noteikta tipa cilvēki (piem., gados vecāki, jo nav aktīvi interneta lietotāji)), ;
- Pētījumā lietotās metodes (tieši kādā veidā tika iegūti dati – telefonaptauja, tiešās intervijas dzīvesvietās u.c.), metodoloģija (t.sk. tieši kāds bija uzdotais jautājums, atbilžu varianti).

Paldies par uzmanību!

Jautājumi?